

MËSIMI I TRIDHJETENËNTË - ТРИДЦАТЬ ДЕВЯТЫЙ УРОК

В целях упражнения в переводе с албанского на русский язык с помощью словаря в следующих уроках приводятся отрывки из албанской художественной литературы, стихотворной или прозаической.

I. Çfarë ka qenë Shqipëria?

A. Этот отрывок взят из книги Сами Фрашэри, выдающийся деятель албанского возрождения 19 века, "Чем была, что есть и чем будет Албания". ("Shqipëria ç'ka qenë, ç'është e ç'do të bëhet?")

Shqipëri i thonë gjithë atij vendi, ku rrojnë shqiptarët. Shqiptarët janë më i vjetri i kombeve të Evropës. Duket që këta erdhën më parë se të gjithë prej mesit të Azisë në Evropë; dhe këta prunë në këtë vend ditjen e të bërit shtëpi me mur si edhe diturinë e të lëruarit, të mbjellit e të korrurit; se ata njerëz, që gjendeshin para tyre në Evropë, ishin të egjër e rronin nëpër pyje e nëpër shpella, duke u ushqyer me pemë të egëra e me mish gjahu.

Prandaj prindërit tanë të vjetër u quajtën *Arbën*, fjalë të cilën ne, toskët, sipas zakonit tonë që bëjmë *n* në *r*, e kthym në *Arbër*, sikundër e përdorim edhe sot. Domethënë ky komb kaq i vjetër quhesh që atëherë *Arbën* ose *Arban*, domethënë ata që punojnë arën, që korrin e mbjellin. Këtë fjalë romakët e kanë kthyer në *Alban* duke e quajtur edhe vendin e tyre *Albania*, sikundër i thonë edhe sot evropianët. Grekët e pastajmë na thanë *Arvanit*, duke kthyer prapë *l*-në në *r*, dhe nga kjo fjalë e grekërve turqit kanë bërë fjalën *Arnaut*, sikundër na quajnë edhe sot... Tani kombi i tërë ka marrë emrin *shqiptar* e vendi ynë *Shqipëri*, fjalë të bëra prej shqipes, zogut të bekuar të Hyjit, që i faleshin prindërit tanë të vjetër dhe fytyrën e të cilit e kishim në flamur. Por kjo fjalë duket të mos jetë shumë e vjetër e të mos ketë qenë që në kryet e përgjithshme, se vëllezërit tanë, që rrojnë jashtë Shqipërisë, në Itali, në Greqi e gjetkë, nuk e dinë, por quhen *Arbër*...

(Текст адаптирован на основе современного албанского языка).

B. ПЕРЕВОД:

...Албанией называется тот край, где живут албанцы. Албанцы являются самой древней нацией Европы. Оказывается, что они пришли раньше всех из центра Азии в Европу, и они принесли с собой умение строить дома со стенами, а также умение вспахивать землю, сеять и жнать, потому что люди, которые жили в Европе до них, были дикими и обитали в лесах или пещерах, кормясь дикими растениями и дичью.

Поэтому, наши древние родители были названы **Arbën**, слово,

которое мы, тоски, по нашему обычаю превращать **n** на **r**, превратили в **Arbër**, как употребляем его и по сей день. Значит, эта очень древняя нация ещё тогда называлась Арб=н или Арбан, то есть "те, которые вспахивают землю, которые сеют и жнут". Это слово римляне превратили в **Alban**, называя также их страну **Albania**, как называют её и по сей день европейцы. Поздние греки назвали нас **Arvanit**, превращая опять **l** на **r**, и от этого греческого слова турки образовали слово **Arnaut**, как они называют нас и по сей день... Теперь вся нация получила название **shqiptar**, а наша страна **Shqipëri** - слова, образованные от слова **shqipe** (орёл), названия освящённой птицы Божества, которому наши предки преклонялись и образ которого была на их знамени. Но это слово, по видимому, не является таким древним и не было с самого начала всеобщим, потому что наши братья, которые живут в Италии, в Греции или в других странах вне Албании, не знают его и называют себя Arbër

II. ГРАММАТИКА

ДЕЕПРИЧАСТИЕ

Албанское деепричастие не спрягается и обозначает действие, сопровождающее действие главного глагола. Например:

Ai na u afrua duke buzëqeshur.

Он подошёл к нам улыбаясь.

Ata jetonin nëpër pyje, duke ngrënë bimë të egra

Они жили в лесах, кормясь дикими растениями.

Деепричастие в албанском языке может быть действительного или недействительного залога, например:

дейст. залог - vesh - duke veshur (*одевать - одевая*)

недейст. залог - vishem - duke u veshur (*одеваться - одеваясь*)

Деепричастие образуется прибавлением частицы **duke** к частию, например:

Действительный залог

fshij (fshirë) duke fshirë (*вытирать - вытирая*)

laj (larë) duke larë (*умывать - умывая*)

quaj (quajtur) duke quajtur (*называть - называя*)

kthej (kthyer) duke kthyer (*возвращать - возвращая*)

Недействительный залог

fshihem (fshirë) duke **u** fshirë (*вытираться - вытираясь*)

lahem (larë) duke **u** larë (*умываться - умываясь*)

quhem (quajtur)
kthehem (kthyer)

duke **u** quajtur (*называться - называюсь*)
duke **u** kthyer (*возвращаться - возвращаюсь*)

УПРАЖНЕНИЕ 1.

Образуйте деепричастие от следующих глаголов (причастие даётся в скобках):

Образец: lexoj (lexuar) - duke lexuar (читая)

mësoj (mësuar)	(изучая)
punoj (punuar)	(работая)
këndoj (kënduar)	(напевая)
lëvdoj (lëvduar)	(восхваляя)
lëvdohem (lëvduar)	(восхваляясь)
takoj (takuar)	(встречая)
qëlloj (qëlluar)	(стреляя)
afroj (afruar)	(поднося)

СЛОВАРЬ

vijoj - *следовать*
sjell - *принести*
që vijon - *следующий*
cop/ë, -a - *выдержка, отрывок*
pjes/ë, -a - *часть, отрывок*
në mënyrë që - *чтобы;*
таким образом, что
provoj - *пробовать, пытаться*
aftësi, -a - *способность, умение*
me ndihmën - *с помощью*
rilindas, -i - *деятель*
возрождения
shquar (i, e) - *выдающийся*
i thonë - *называться*
vjetër (i, e) - *древний, старый*
komb, -i - *нация*
duket - *оказывается*

erdhën - *пришли*
më parë - *перед, до*
mes, -i - *середина, центр*
bie (prunë) - *принести*
dije (ditje) - *знание*
bëj shtëpi - *строить дома*
mur, -i - *стена*
dituri, -a - *знание*
lëroj - *вспахивать*
të lëruarit - *вспахивание*
mbjell - *сеять*
të mbjellit - *посев*
korr - *жать*
të korrurit - *уборка, /*
egër (i, e), мн. ч. të egjër - *дикий*
shpell/ë, -a - *пещера*
ushqehem - *кормиться*
pemë të egëra - *дикие*
плоды, ягоды
mish, -i - *мясо*
gjah, -u - *дичь*

prindërit e vjetër - *древние*
родители
tosk/ë, -a - *тоск, южанин*
geg/ë, -a - *гег, северянин*
kthej - *возвращать*
sikundër - *как*
grek, -u - *греческий*
pastajmë (i, e) - *последующий*
bëj - *делать*
bekuar (i, e) - *благословлённый*
Ну, -u - *божество*
fytyr/ë, -a - *лицо*
falem - *молиться*
flamur, -i - *знамя*
në krye - *во главе*
përgjithshëm (i, e) - *общий*
vëllezërit - *братья*
jashtë - *вне, за границей*